

Akiratis

LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJOS MĖNRAŠTIS

Su artėjančiomis šv. Velykomis!

Ugdymas visiems:
ar įmanomas
kurtiems vaikams?

Kurčioji Ema –
Sąjūdžio kelio
herojė

**G. ŽAVORONOK: VEIKLI,
PATIKIMA IR KŪRYBINGA**

ŠIAME NUMERYJE

2–3 Trumpai apie mus

PSICHOLOGAS PATARIA

4 Mobingas: kas tai yra ir kaip jį atpažinti?

MES IR VISUOMENĖ

4 Kurčiųjų įmonių problemos nesibaigia

5 PSO ragina labiau rūpintis klausa

MŪSŲ ŽMONĖS

6–7 G. Žavoronok: veikli, patikima ir kūrybinga

UGDYMAS

8 Atėjo laikas imtis veiksmų plano

8–9 Ugdymas visiems: ar įmanomas kurčiams ir neprigirdintiems vaikams?

TĖVŲ ŽVILGSNIS

10 Kurčiųjų tėvai įvertino rengimąsi 2024 m. švietimo reformai

KULTŪRA

11 Kurčioji Ema – Sąjūdžio kelio herojė

11 Paminėtos 31-osios Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo metinės

KURČIŲJŲ ISTORIJA

12–13 G. Adomaitienė: „Esu laiminga, kad galėjau būti naudinga“

13 V. Rubcovienė: Šiaulių organizaciją kūrė veiklūs žmonės

SPORTAS IR SVEIKATINIMAS

14–15 Kurčiųjų sporto veiklą karantinas išmušė iš vėžių

15 „Sveikatiados“ iššūkis „Aktyvi pertrauka“

TRADICIJOS

16 Kaziuko mugės tradiciją puoselėja mažieji

Trumpai APIE MUS

BŪK MANO STOGAS. Pagrindinio Lietuvos kurčiųjų draugijos (LDK) pastato, adresu Šv. Kazimiero g. 3, Vilniuje, sienos saugo turtinę kurčiųjų bendruomenės istoriją. Tačiau kasmet kurčiųjų namai sensta ir reikalauja vis daugiau kasdienės priežiūros ir remonto. Šiuo metu itin sudėtinga pastato stogo būklė: senos čerpės ir pastoliai nebeatlaiko gūsinių vėjų ir lietaus. Todėl LKD skelbia iniciatyvą „Būk mano stogas“. Šiemet kiekvienas asmuo gali prisidėti finansiškai prie LKD pastato stogo remonto darbų. Tereikia skirti 1,2 proc. savo GPM arba tiesiog LKD paremti finansiškai. Kaip galite padėti LKD bendruomenės namams, daugiau sužinokite apsilankę lkd.lt arba surinkę čia, šalia žinutės, esantį QR kodą.

RV POSĖDIS. Vasario 24 d. surengtas nuotolinis LKD Respublikinės valdybos posėdis. Jame nutarta, jog LKD XXX suvažiavimas vyks gegužės 8 d. nuo 10 val. (registracija nuo 9:30 val.) LKD Panevėžio kurčiųjų reabilitacijos centro aktų salėje, adresu Geležinkelio g. 2, Panevėžyje. Jeigu karantinas būtų pratęstas ir tuo metu taikomi judėjimo apribojimai, suvažiavimas gali būti organizuojamas nuotoliniu būdu – „Zoom“ platformoje (prisijungimo nuoroda kiekvienam delegatui būtų išsiųsta el. paštu). Posėdyje nuspręsta prašyti LKD suvažiavimo leisti dirbti LKD Respublikinei valdybai iš 8 narių, taip pat tvirtinti ne tik ataskaitas, LKD biudžetą, bet ir svarstyti leidinio „Akiratis“ padėtį, LKD nario mokesčio klausimą ir kt. Patvirtintas Lietuvių gestų kalbos

vertimo centro pateiktas LGK vertėjų sąrašas dėl LGK paslaugų teikimo LKD.

SUSITIKIMAS SU J. DŽIUGELIU. LKD prezidentas K. Vaišnora ir viceprezidentas M. Balaišis su LR Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto bei Neįgaliųjų teisių komisijos nariu Justu Džiugeliu aptarė medicinos paslaugų prieinamumą. Susitikime buvo prisimintas įvykis, kai kurčia moteris ligoninėje mirė taip ir nesulaukusi LGK paslaugų, suprantama kalba negavusi informacijos apie savo sveikatos būklę, gydymą, neturėjusi galimybės atsisveikinti su artimaisiais. Taip pat su parlamentarais kalbėtasi apie kurčių ir neprigirdinčių vaikų įtraukimą į ugdymą ir paaiškėjo, kad J. Džiugelis niekada nepalaikė specialiųjų mokyklų uždarymo. Jo manymu, jos turi likti. Svarstytas įsidarbinimo ir socialinių įmonių klausimas. LKD atstovai palaikė Seimo nario idėją sudaryti kiekvienam neįgaliajam poreikių krepšelį, tarp jų – ir kurtiesiems bei neprigirdintiems. LKD atstovai taip pat išsakė savo poreikį dėl įdarbinimo specialistų, mokančių lietuvių gestų kalbą.

MINISTERIJA GIRDI. Socialinės apsaugos ir darbo ministrė **Monika Navickienė** ir viceministrė Justina Jakštienė kovo mėnesį tęsė susitikimų iniciatyvą „Ministerija girdi“ ir šįkart diskutavo su neįgaliųjų organizacijomis. Su socialiniais partneriais aptarė aktualias temas, ateities lūkesčius. LKD prezidentas Kęstutis Vaišnora nuotoliniame susitikime išsakė kurčiųjų lūkestį socialinės reabilitacijos paslaugas finansuoti skiriant lėšas ne per savivaldybes, o per neįgaliųjų draugijas. Taip, pasak vadovo, pavyktų pasiekti daugiau neįgaliųjų žmonių.

Monika Navickienė

ATSAKINGA UŽ NEĮGALIŲJŲ SRITĮ. Vasario 24 d. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje

(SADM) darbą pradėjo viceministrė **Justina Jakštienė**. Jos kuruojama sritis – neįgaliųjų socialinės integracijos sistema: žmonių su negalia užimtumo rėmimas, parama pinigineis išmokomis, medicininės, socialinės ir profesinės reabilitacijos paslaugos, lygių galimybių užtikrinimas neįgaliesiems ugdymo, kultūros, sporto ir kitose srityse, rašoma ministerijos pranešime.

DARBAS SVARBIAUSIA. Neįgaliųjų reikalus kuruojanti SADM viceministrė **Justina Jakštienė** susitikime su neįgaliųjų organizacijų atstovais akcentavo neįgalių žmonių dalyvavimo darbo rinkoje svarbą. Viceministrė teigė, kad tik turėdami darbą žmonės gali realizuoti save, gyventi savarankiškai, oriai bei jaustis finansiškai laisvi. Anot jos, statistškai pagrįsta, kad, jeigu darbdavys įdarbina vieną neįgalų, 67 proc. padidėja tikimybė, jog tas pats darbdavys įdarbins ir

daugiau neįgalių žmonių. Neabejotina, tvirtino viceministrė, jog neįgalūs žmonės – puikūs darbuotojai, tik jiems reikia padėti, o darbdaviai neturėtų bijoti jiems suteikti šansą. Daugiau informacijos šia tema – kovo 10 d. *respublika.lt* paskelbtoje publikacijoje „Diskusija su neįgaliųjų atstovais apie visavertį gyvenimą“.

SOCIALINĖS ĮMONĖS. Atsižvelgiant į tai, kad pandemija turėjo neigiamos įtakos socialinių įmonių gaunamoms pajamoms, svarstoma galimybė peržiūrėti Socialinių įmonių įstatymo nuostatas dėl pajamų ir teikiamos valstybės pagalbos vertinimo, informuoja SADM.

PROFESINIS MOKYMAS. Švietimo, mokslo ir sporto ministrės įsakymu Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centrui suteikta teisė nuo 2021 m. rugsėjo 1 d. pradėti vykdyti profesinį mokymą pagal Baldžiaus modulinę profesinio mokymo programą (valstybinis kodas P320722204) ir Keramiko modulinę profesinio mokymo programą (valstybinis kodas P42021401). Daugiau informacijos apie profesijas ir stojimo sąlygas – kitame „Akiračio“ numeryje.

ANONIMINIŲ ALKOHOLIKŲ SUSIRINKIMAI. Nuo šiol priklausomybė nuo alkoholio turintys kurtieji turi galimybę dalyvauti anoniminių alkoholikų (AA) susitikimuose. Nuo kovo 5 d. AA susirinkimai su vertimu į gestų kalbą vyks kiekvieno mėnesio I ir III penktadienį 19:30 val. Per karantiną jie yra organizuojami nuotoliniu būdu – per „Zoom“ programą. Kol tęsiasi karantinas, susirinkimuose laisvai gali dalyvauti kurtieji ir neprigirdintieji iš visos Lietuvos. Jam pasibaigus, susitikimai bus organizuojami Vilniuje. AA susitikimuose dalyvauja ir savo patirtimi, išgyvenimais bei patarimais dalijasi žmonės, kurie anksčiau buvo priklausomi nuo alkoholio, tačiau metę gerti. Organizatoriai dalyviams garantuoja visišką konfidencialumą.

ANONIMINIAI ALKOHOLIKAI

Turi problemų su gėrimu?
Gal anoniminiai alkoholikai galėtų tau padėti?

NUO KOVO MĖNESIO SU VERTIMU Į GESTŲ KALBĄ

Kiekvieno mėnesio I ir III penktadienį 19.30 val.
Zoom ID: 445 170 982 Passcode: JaunimoAA
Ne karantino metu renkamės Daukanto a. I patalpose, Vilniuje

SVEIKINIMAI „GESTUI“. Vilniaus kurčiųjų sporto klubas „Gestas“ švenčia veikos 30-metį. Šia proga klubo prezidentas Arūnas Kubaitis sulaukė daugybės sveikinimų, taip pat ir iš kolegų – PAGAVOS bendrijos darbuotojų. Daugiau apie „Gesto“ sukaktį – kitame „Akiračio“ leidinyje.

SUŠILDYK GERUMU. PKNPM direktorė Danutė Kriščiūnienė dalyvavo Panevėžio „Rožyno“ bendruomenės projekte Ž.M.O.G.U.S. Jo lėšomis išleistas padėkos almanachas „Sušildyk gerumu“. Jame įdėti ir trys D. Kriščiūnienės sukurti eilėraščiai. Ponios Danutės eilių yra ir kitame šiųmečiame leidinyje – Panevėžio trečiojo amžiaus universiteto kūrybos almanache „Skrudėlynas“ (2016–2020).

PRENUMERATA. Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinė mokykla užprenumeravo net 70 „Akiračio“ egz. Tai absoliutus rekordas! Redakcija asmeniškai dėkoja mokyklos direktorei D. Kriščiūnienei ir Panevėžio kurčiųjų kultūros centro vadovui V. Glušokui, prisidėjusiam prie vadovės iniciatyvos. Dar 21 leidinį užsakė Kauno KRC, 19 UAB „Vikada“, 25 egz. kas mėnesį keliauja į Klaipėdą, kur gera „Akiračio“ bičiulė surdopedagogė K. Rimkienė bei Klaipėdos KRC leidinių išplatina uostamiesčio prenumeratoriams. Apie 365 „Akiračio“ egzemplioriai per Lietuvos pašto sistemą kas mėnesį pasiekia skaitytojus namuose, bibliotekose. Pastarosioms kurčiųjų mėnraštį prenumeruoja Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas. Tai sudėtinė fondo sutarties su „Akiračio redakcija“ dalis pastarajai įgyvendinant projektą „Kurčiųjų sociokultūrinio gyvenimo ir dialogo su visuomene atspindžiai“. Likusieji egzemplioriai yra skiriami labdarai. „Akiračio“ tiražas 2021 m. – 600 egz.

KVIETIMAS Į KONKURSĄ. Klaipėdos Litorinos mokykla Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo įstaigų švietimo darbuotojus pakvietė dalyvauti virtualiame Kompetencijų kabineto organizuojamame konkurse „GERA PAMOKA 2021“. Ketvirtą kartą vyksiantis konkursas šiais metais pirmąkart tapo respublikiniu renginiu. Konkurso tikslas – dalintis tarpusavyje sėkmingais pamokų, pagalbos mokiniui užsiėmimų, neformaliojo vaikų švietimo renginių planais ir metodinėmis priemonėmis.

Klaipėdos Litorinos mokykla kviečia į konkursą „GERA PAMOKA 2021“!

Ketvirtą kartą vyksiančio konkurso iniciatorius – mokyklos virtualus Kompetencijų kabinetas. Kurdami jį norėjome dalintis su kitais savo patirtimi ir sėkme. Kas galėjo pagalvoti, kad mūsų iniciatyva įgaus tokią prasmę? Tad kurkime ir skleiskime savo idėjas virtualia mokykla tapusiai Lietuvai!

Konkurso organizatoriai

TYLUSIS VAIKAS. LKD savo „Facebook“ paskyroje ragina susirasti ir pažinti britų „Oskaro“ statulėle apdovanotą trumpametražį filmą „Tylusis vaikas“ („The Silent Child“). Tai istorija apie girdinčiųjų šeimoje augančią kurčią mergaitę, kuri, susipažinusi su socialine darbuotoja, atranda gestų kalbą ir taip pradeda pažinti pasaulį. Deja, filmas kol kas prieinamas tik anglų kalba arba su ispaniškais, prancūziškais ar vokiškais subtitrais. Tačiau išradingiausi ir technologiškai labiausiai pasikaustę mūsų kurtieji jau teikia „Facebook“ patarimus, kaip būtų įmanoma pažinti juostą ir su lietuviškais subtitrais. Gal jau išbandėte, ar tai įmanoma?

Mobingas: kas tai yra ir kaip jį atpažinti?

Konstitucijos 21 straipsnyje yra įtvirtintas draudimas žeminti žmogaus orumą, taip pat valstybės pareiga užtikrinti žmogaus orumo apsaugą ir gynimą. Jis laikomas ypatinga konstitucine vertybe ir tai svarbu žinoti kiekvienam. Žmogaus orumas susijęs su asmens neliečiamumu, o pastarojo pažeidimas blogina fizinę, psichinę ir dvasinę būseną.

Rūta MACKANIENĖ

Psichologė Rūta Mackanienė.

Kur pasibaigia pagarba orumui ir prasiideda prievarta ar smurtas? Kur ribos?

Buvo keletas atvejų, kai kurtieji atėjo konsultuotis dėl vieno psichologinių sunkumų, bet paaiškėjo, kad problema yra kitur – darbe, kur jie jaučiasi atstumti, žeminami, neįvertinti arba klesti neteisybė. Dažnai kurtieji nesupranta, kad tai gali būti psichologinis smurtas, nes galvoja, kad tai tik asmeniniai nesutariaimai su darbdaviu ar kolektyvu. Tokių atvejų šiandieniniame pasaulyje daugėja. Tačiau yra įstatymai, ginantys darbuotojų teises.

Darbdavių ar kolektyvo naudojamas psichologinis ir ekonominis smurtas prieš vieną asmenį vadinamas mobingu. Pernai stebėjome plačiai žiniasklaidoje aptarinėjamą mobingą medicinos sektoriuje.

Šią problemą sunku pastebėti ir spręsti, nes daugelis nekalba apie psichologinį smurtą darbe viešai ir sprendžia problemą pasiguosdami šeimoje, draugams. Tyrimais įrodyta, kad nau-

dojamas mobingas, t. y. psichologinis smurtas darbe, turi labai rimtų pasekmių žmonių sveikatai. Mobingas susijęs su širdies ir kraujagyslių ligomis, virškinamojo trakto, miego sutrikimais, galvos skausmu, nuovargiu, išsekimu, imuniteto nusilpimu. Reikalinga ilgalaikė psichologinė pagalba, kol asmuo vėl patiki, kad gali dirbti, užsidirbti ir oriai džiaugtis gyvenimu.

Negalima tylėti jokiais smurto atvejais. Ar tai būtų šeimoje, ar gatvėje, ar darbe. Reikia žinoti, kad smurtautojai yra baudžiami, jiems keliamos bylos.

Dažniausios aukos – asmenys, kurie negali apsiginti: silpnesni fiziškai, žemesni pagal statusą (pareigas darbe), jautresni psichologiškai ar emociškai asmenys.

Kaip elgtis, jei jaučiate, kad pažeidžiama jūsų savigarda, žeminamas orumas?

- Svarbu atpažinti psichologinius prievartos požymius: nepagrįsta darbo, asmens, jo pa-

žiūrų kritika, apkaltos, užduočių, viršijančių aukos sugebėjimus, skyrimas, sveikatai kenksmingas darbas, darbinės informacijos slėpimas, ignoravimas, patyčios, įžeidžiančios replikos ir kt.

- Netylėti, neslėpti ir suprasti, kad tai ne „gėda“, o problema, kurią kuo skubiau reikia spręsti. Jeigu tylėsite, prievarta ir agresija gali dar didėti.

Kur kreiptis, jeigu darbe jaučiatės žeminamas ir įtariate mobingą? Jums padės:

- Kurčiųjų reabilitacijos centro atvejo vadybininkas;
- LKD psichologai;
- Valstybinė darbo inspekcija – info@vdi.lt;
- Darbovietės vadovas, profesinė sąjunga, darbo taryba, darbo ginčų komisija.

Nepamirškite, kad niekam nevalia jūsų skriausti, žeminti, tyčiotis!

Kurčiųjų įmonių problemos nesibaigia

„Akiračio“ inf.

„Vieno dalyko numatyti negalėjome, – sako „Vikados“ direktorė **Gina Ramanauskienė**. Ir turi galvoje ne tik kurčiųjų, bet ir kitas šalies siuvimo įmones, dirbančias su užsienio partneriais. – Paprastai, kai parduotuvių lentynose ieškote einamojo sezono modelių, siuvimo pramonė jau gyvena pusmečio į priekį planais. Vadinas, balandžio mėnesį tu-

rėtume pradėti siūti 2021/2022 metų žiemos sezonui. Tačiau dėl pandemijos praėjusią žiemą daug kur Europoje ne maisto prekių parduotuvės nedirbo. Beveik visos šiltų drabužių kolekcijos liko neišparduotos. Jų pilni sandėliai. Dalis mūsų užsakovų ateinančią žiemą planuoja prekiauti „iš sandėlių“ ir naujų užsakymų duoti neskuba. Ateinantis pusmetis lengvas nebus.“

„Nerimaudami stebime, kaip viena po kitos bankrutuoja siuvimo įmonės“, – panašios mintys ramybės neduoda ir „Atropos“ direktorei **Daliai Kučinskienei**. Direktorė, pernai metų pabaigoje prognozavusi, kad Kauno kurčiųjų įmonė be ilgalaikių, stambių užsakymų teisgyvens iki 2021 m. sausio–vasario mėnesio, didelio optimizmo nedemonstruoja ir šįkart. Sako, kad darbo turi maždaug trims mėnesiams.

Atėjo toks metas, teigia, kai užsakymai tapo trumpalaikiai, o siūlomi gaminiai nėra

patrauklūs: imlūs darbo, sudėtingi ir prastai atlyginami. „Iš mūsų tikimasi, kad dirbsime pusvelčiui“, – piktinasi pašnekovė ir užsimeina apie gresiančius darbuotojų atleidimus.

Ir vis dėlto „Atropoje“ yra ir vilties ženklų. Susikaupusią beveik 20 tūkst. skolą „Sodrai“ pavyko grąžinti, o gyventojų pajamų mokesčio ir PVM skolos mokėjimą Mokesčių inspekcija sutiko išdėlioti 24 mėn. laikotarpiui.

Stabilesnė padėtis Panevėžio „Elkados“ įmonėje. Anot direktoriaus **Gyčio Gantarskio**, „bendrovė siuva pilna jėga“, įsibėgėja ir prie kitų metų apimčių priartėjo rogučių ir stalo žaidimų surinkimas. Skolų biudžetui prisi-kaupė, bet išsiderėta, kad jas bus galima grąžinti per ilgesnį laiką.

Tačiau apie perspektyvas direktorius kalba atsargiai: jis taip pat nerimaudamas laukia balandžio: neaišku, ar bus siuvimo užsakymų kitam sezonui ir koks atlygis už gaminius bus siūlomas.

Šiandien darbo yra, o rytoj – dar neaišku.

PSO ragina labiau rūpintis klausa

Kovo 3 d. paminėta Pasaulinė klausos diena. Kovo 3-oji paskelbta Klausos diena simboliškai: šią dieną žymime dviem trejetukais: 3-ias mėnuo ir 3-ia diena – tai du labiausiai į ausis panašūs skaičiai. Ji skirta skatinti ausų ir klausos priežiūrą visame pasaulyje.

PIRMAKART. 2021 m. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) ypatingą dėmesį skirs tam, kad klausos priežiūros priemonės būtų prieinamos viso pasaulio žmonėms. Taip pat šiame paskelbė pirmąją pasaulinę ataskaitą apie klausą. Ataskaitos apimtis – 270 puslapių, ji pateikta 6 kalbomis: anglų, arabų, kinų, ispanų, prancūzų ir rusų.

PASIGENDA DĖMESIO. Pristatydamas dokumentą PSO generalinis direktorius dr. Tedros Adhanom-Ghebreyesus teigė: „Negydomas klausos pažeidimas ir negaunamos paslaugos gali turėti pražūtingą poveikį žmonių gebėjimui bendrauti, mokytis ir užsidirbti pragyvenimui. Tai taip pat gali paveikti žmonių psichinę sveikatą ir jų gebėjimą palaikyti santykius.“ PSO pažymi, kad valstybių sveikatos politikos formuotojai skiria nepakankamai dėmesio klausos problemoms spręsti.

STATISTIKA. Šiandien daugiau nei 1,5 milijardo, tai yra 1 iš 5, žmonių visame pasaulyje kenčia nuo klausos sutrikimų, iš jų 430 milijonų žmonių, tarp jų 34 milijonai vaikų, turi vidutinio ir sunkaus lygio klausos pažeidimų, kurie daro įtaką jų sveikatai ir gyvenimo kokybei (Europoje – 53,7 mln.).

PAVOJAI. PSO pažymi, kad maždaug 1 milijardas žmonių visame pasaulyje patiria nuolatinį pavojų prarasti klausą dėl priežasčių, kurių galima išvengti. Skirtingo amžiaus žmonių klausai kelia pavojų dažnos ausų ligos, ausų infekcijos, triukšmas, cheminių medžiagų poveikis, įvairios ligos, kurių galima išvengti naudojant skiepus. Pabrėžiama, kad apie 60 proc. vaikų gali išvengti klausos praradimo. Vis dėlto didžiajai daliai žmonių, susiduriančių su klausos problemomis, neprieinamos jokios ausų ir klausos priežiūros paslaugos, gydymas ir rehabilitacija. Nesprendžiamos klausos praradimo problemos pasauliniu mastu kasmet viršija 980 mlrd. JAV dolerių išlaidų.

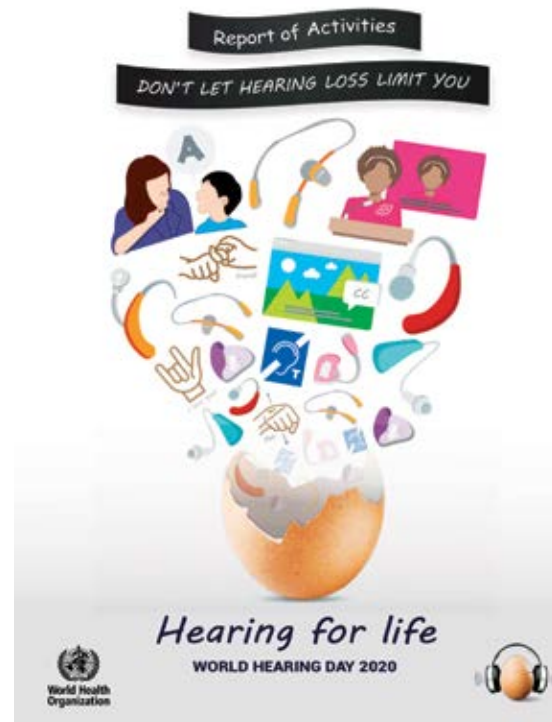
Ataskaitoje išnagrinėtos priežastys, kurios gali sukelti klausos pažeidimus įvairiais gyvenimo etapais (naujagimiai, vaikai, jaunimas, darbingo ir senyvo amžiaus asmenys). Klausos pablogėjimą ar praradimą gali sukelti genetinis paveldėjimas, gimdymo komplikacijos, traumos, ototoksiniai vaistai ir chemikalai, infekcinės ir virusinės ligos, natūralus organizmo senėjimo procesas. Vis

didesnį neigiamą poveikį klausai turi triukšminga aplinka ir stiprūs garsai (darbo aplinkoje, transportas, buitinės technikos kėlimas triukšmas). Triukšminga aplinka kenkia ne tik klausai, ji sukelia nemigą, širdies ir kraujagyslių ligas.

Ypač dažnai pažeisti savo klausą rizikuoja jauni žmonės, ilgą laiką klausydamiesi garsios ir trankios muzikos, lankydamiesi garsiuose sporto renginiuose ir koncertuose, taip pat dažnai naudodamiesi ausinėmis ar ausinukais. Garsai gali būti kenksmingi, kai jie yra labai stiprūs, net ir trumpą laiką, pvz., klausai gali pakenkti fejerverkai. Garsai taip pat gali būti kenksmingi, kai jie nėra tokie garsūs, tačiau esame jų veikiami ilgesnį laiką.

PREVENCIJA. Tarp prevencinių priemonių klausos praradimui išvengti nurodomas klausos tikrinimas – ne tik naujagimių, bet ir moksleivių, pagyvenusių žmonių, taip pat žmonių, kuriems gresia klausos praradimas. Būtina mažinti buvimo triukšmingoje aplinkoje trukmę, svarbu laiku gydyti ligas, dėl kurių išsivysto klausos nervo pakenkimas. Infekcinių ir virusinių ligų (gripas, tymai, skarlatina, raudonukė, meningitas, virusinis hepatitas ir pan.) galima išvengti skiepijant. Savalaikę ir tinkamą klausos priežiūrą ir klausos rehabilitaciją galima užtikrinti tokiais veiksmingomis priemonėmis, kaip vaisčiai, operacinis gydymas, klausos aparatai ir kochleariniai implantai, reabilitacinė klausos ir kalbos terapija. Ataskaitoje pažymima, kad gestų kalbos vartojimas, klausos pagalbinių technologijų, subtitrai ir gestų kalbos vertimo paslaugos gali dar labiau pagerinti kurčiųjų ir klausos sutrikimų turinčių asmenų bendravimo ir švietimo galimybes.

NIŪRIOS PROGNOZĖS. Vis dėlto atsižvelgiant į tokius veiksnius, kaip gyventojų senėjimas, didėjantis triukšmo poveikis ir palyginti dažnai negydomos ausų būklės, ateityje gali išaugti žmonių, turinčių klausos pažeidimų, skaičius. PSO įspėja, kad jeigu nebus imtasi reikiamų priemonių, žmonių, turinčių klausos sutrikimų, skaičius per ateinančius tris dešimtmečius gali padidėti daugiau nei 1,5 karto. Prognozuojama, kad 2050 m. beveik 2,5 milijardo, arba 1 iš 4, žmonių visame pasaulyje susidurs su klausos prob-

„Hearing for life“ ataskaitos iliustracija.

lemomis; mažiausiai 700 milijonų žmonių gali turėti vidutinį ir didesnį klausos pažeidimą. Tokia situacija neabejotinai atneš finansinių nuostolių – padidins su neįgalumu susijusias išlaidas, neveikimas pažeis šių žmonių sveikatą ir gerovę.

RAGINA IMTIS VEIKSMŲ. Todėl Pasaulio sveikatos organizacija ragina vyriausybes, sveikatos priežiūros paslaugų teikėjus ir tyrėjus, visuomenės sveikatos agentūras, pilietinę visuomenę imtis veiksmų, kad ausų ir klausos priežiūros paslaugos būtų integruotos į pirminę sveikatos apsaugos sistemą. Ataskaitoje pabrėžiama būtinybė dėti didesnes pastangas siekiant užkirsti kelią klausos praradimui ir didinti investicijas sukuriant galimybes žmonėms visame pasaulyje naudotis ausų ir klausos priežiūros paslaugomis. Būtina mažinti klausos priežiūros paslaugų skirtumus tarp įvairių pasaulio šalių, kad naujos technologijos ir rehabilitacijos paslaugos būtų prieinamos visiems.

Visa tai padėtų užtikrinti, kad nė vienas žmogus nepatirtų klausos praradimo dėl priežasčių, kurių galima išvengti, o klausos sutrikimų turintys žmonės galėtų pilnai realizuoti savo galimybes gaudami reabilitacijos ir švietimo paslaugas.

Iš anglų kalbos vertė Joana VANAGIENĖ
Šaltiniai: <https://cdn.who.int>

Smiginį moteris atrado neseniai, bet pergales jau skina.

15-metė Galina buvo jauniausia lietuvė rinktinėje, kai pirmą kartą dalyvavo SSRS krepšinio varžybose (sėdi pirmą iš dešinės).

G. Žavoronok: veikli, patikima ir kūrybinga

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Galina ŽAVORONOK į Vilniaus kurčiųjų rehabilitacijos centrą dirbti 2002 m. pakvietė buvusi LKD prezidentė Roma Klečkovskaja, tuo metuėjusi Vilniaus KRC direktorės pareigas. „Čia prabėgo jau 19 metų“, – stebisi ir pati mūsų herojė, per tą laiką iš pagalbinės darbuotojos užaugusi iki patyrusios projekto vykdytojos. Įstaiga jai patikėjo ypatingą misiją – būti gerąją fėja 15 vilniečių, kuriuos amžius ir sveikatos būklė uždarė namuose. Kiekvieną kartą nuvykusi pas juos ji nuveža duonos, informacijos, bendravimo džiaugsmo ir suteikia pagalbą, kurios tuo metu labiausiai reikia. Tačiau tai toli gražu ne viskas, ką dera papasakoti apie G. Žavoronok. Apie tokius asmenis sakoma: jo pilna visur ir reikia jo visiems. Patyliukais svarstau: gal moters para susideda iš daugiau valandų, kad visko tiek spėja?

„Gera, kad parašysite apie Galiną, – sako VKRC direktorė Inga Minkevičienė, – ji tikrai to verta. Mūsų žmogus: kantriai, atsakingai, kruopščiai atlieka pavestas užduotis, labai darbšti. Tačiau į akis nekrinta. Ne todėl, kad perdėtai kukli, tiesiog natūraliai tokia yra, visada savo vietoje. O šiaip yra tvirto charakterio, pasitikinti savo veiksmais, geba apginti ir save, ir tuos, kurių interesams atstovauja.“

Misija: padėti negalios bičiuliams

Štai į Šv. Kazimiero g. 3 kiemelį įvažiuo mėlynas volkswagenas. Vadinasi, Galina ir vėl ruošiasi vykti pas senukus. „Vilniuje yra 15 senjorų, kuriems jau sunku išeiti iš namų. Bent porą kartų per mėnesį jiems nuperku ir nuvežu maisto, vaistų. Kartais jie man atsiunčia produktų sąrašą iš anksto, kartais man nuvykus į vietą jį įteikia kartu su pinigais prekėms, vienaip ar kitaip randame sprendimą“, – pasakoja pašnekovė.

Žmonėms ne mažiau svarbu už duoną informacija: domina, kas naujo klube, kokios veiklos vyksta. Galina jiems papasakoja. Dažnai senjorai nerimauja dėl pašto dėžutėje ras-

tų laiškų iš valdiškų įstaigų. Vilniaus KRC darbuotoja gestų kalba išaiškina jų turinį, užrašo skaitiklių rodmenis, padeda sumokėti komunalinius mokesčius. Prasidėjus pandemijai ypač svarbu tapo su draugais ir pažįstamais palaikyti nuotolinį ryšį, todėl G. Žavoronok pagal poreikį įdiegia senjorams „Skype“ programą, pamoko, kaip prisijungti.

Ji nuveža senelius į polikliniką ir parveža namo. Kartais juos palydi į gydytojo kabinetą, ypač tada, kai žmogui paeiti be pagalbos sunku arba jo gestai yra „naminiai“ ir LGK vertėjui reikia talkos verčiant.

Projekto vykdytoja, teikianti individualią pagalbą, arba anksčiau vartotais terminais kalbant, asmeninė asistentė, šias paslaugas teikia ir grįžusi į klubą – aptarnauja čia ateinančius klientus. Žinoma, karantinai ir judėjimo bei bendravimo suvaržymai daug ką pakeitė. Šiuo metu Galina kurčiuosius konsultuoja daugiausia nuotoliniu būdu.

Siuviniai: scenai ir draugams

Vilniaus KRC liaudies teatras „Mimika“ žiūrovus džiugina ne tik išskirtiniais scenos

Galina Žavoronok 19 darbo metų VKRC visai neprailgo.

kūriniais, ne ką mažiau akį traukia spektaklių scenografija, aktorių kostiumai. Čia taip pat neapsieinama be Galinos rankų. „Mano indėlis pats mažiausias, – purtosi dėmesio pašnekovė. – Nojus Petrauskas, scenografas ir kostiumų dailininkas, paruošia eskizus. Tada kartu su režisiere Janina Mažeikiene ir aktorais aptariame, kokios medžiagos tiems kostiumams geriausiai tiktų, po to važiuoju ir ieškau tinkamų audinių, pagal išmatavimus sukerpu, pasiuvu. Štai ir visas mano darbas.“ (Šypsosi.) Ir nė žodžio apie tai, kad kiekviename scenos apdare – ir gabalėlis jos širdies, ir lašelis asmeninės kūrybos, ir laiko sąnaudos.

„Su scenos kostiumų siuvimu mano kaip siuvėjos pareigos Vilniaus KRC ir baigiasi“, – tikina mūsų herojė. Tačiau taip buvo ne visada. Daugelis Šv. Kazimiero g. 3 senbuvių dar nepamiršo, kai prireikus kolegės ieškodavo salikėje, vietinių vadinamoje „Prie židinio“. Ten ji daug metų popietėmis mokė moteris siuvimo pagrindų.

„Jaunimas nesidomi siuvimu, – sako pašnekovė. – Dabar beveik viską galima nusipirkti jau pasiūtą ir nebrangiai, todėl tokiame būreliui paklauskos nebeliko.“

Tačiau Galina įgytajai profesijai ištikima iki šiol. Ji save, mamą, drauges ir artimus giminaičius ir dabar apsiuva nuo galvos iki kojų. 1990 m. įsidarbino viename iš pirmųjų tuomet įsisteigusių kooperatyvų, siuvo džin-

Ant biuro stalo gimsta puošnūs apdarai scenai.

Po kivio „žiedlapiais“ – saldi staigmena.

Skonio ir išvaizdos dermė yra svarbu, tikina maisto ruošos būrelio vadovė.

MŪSŲ ŽMONĖS

sus. Tą įstaigą vadina antrąja meistrų mokykla po profesinės mokyklos, kur toliau kaupė sukirpimo ir siuvimo įgūdžius. Vėliau tobulinosi savarankiškai, todėl dabar geba paruošti lekalus, sumodeliuoti, sukirpti ir pasiūti viską nuo kelnų ar sijono kostiumo iki palto.

G. Žavoronok ne kartą yra gelbėjusi ir „bėdoje“ atsidūrusias koleges. Kai skubiai prireikia apsirengti šventinę suknelę, o ši, pasirodo, per keletą pastarųjų mėnesių begulėdama spintoje „susitraukė“, ar iširo nepakeičiamų kelnų užtrauktas, galima Galinos labai gražiai paprašyti ir dažniausiai ji neatsisakys pagelbėti. Pažiūrės į akis, nusišypsos, drabužį apžiūrės, kažką sau tyliai apsvarstys, kitą dieną, žiūrėk, darbe pasirodys su pataisytu siuviniu. Dirba ji greitai, kaip sakoma, ne krapštukė.

Kulinarija – dar viena aistra

Mūsų herojė veiklų nepristigo ir tuomet, kai nustojo veikęs siuvimo būrelis. VKRC administracija paskelbė organizuojanti kasdinių įgūdžių formavimo užsiėmimus – maisto ruošos būrelį ir centrą užplūdo pageidaujančiųjų jį lankyti būrys. Galina pakviesta jam vadovauti, nes kulinarija ir konditerija – dar viena jos gyvenimo aistra, ji turi ką negalios bičiulėms pasiūlyti.

„Su moterimis dalinuosi sriubų, šaltų užkandžių, mišrainių, antrųjų patiekalų, konditerijos gaminių receptais. Pasirenku patiekalus vadovaudamasi keliais kriterijais: ne per daug ingredientų, patiekalas neturi atsieiti pusės žmogaus mėnesio atlyginimo, bet ir pigumas negali būti svarbiausia. Maistas turi būti sveikas ir skanus, tokį vertinu. Paisyti estetikos. Patiekalams suteikti gerą išvaizdą nėra nei sudėtinga, nei brangu, tereikia pasitelkti keletą mažų gudrybių“, – intriguoja maisto ruošimo paslaptimis pašnekovė.

Mūsų herojė prisimena, kad, kai prieš 5 metus pradėjo vesti maisto ruošos užsiėmimus, su lankytojais pirmiausiai dalinosi savo virtuvės eksperimentais. Tačiau atėjo toks metas, kai asmeninis idėjų bankas ištuštėjo, tuomet ji žvilgsnį nukreipė į internetą, ir dabar jau ten ieško stalo „perliukų“, tiesa, neretai juos patobulina pagal save. Kartais ir pačios dalyvės pasidalina tarpusavyje savo firminiais receptais.

Krepšinį įsimylėjo dar vaikystėje

Galina kurčiųjų sporto pasaulyje žinoma krepšinio pasiekimais, šiai sporto šakai atidavė 20 metų. Įsimylėjo oranžinį kamuolį dar būdama pradinukė ir tiesiog maldavo kūno kultūros mokytoją, kad ją užrašytų į krepšinio treniruotes. Prisimena, kad tuomet buvo nedidelio ūgio, tad nebuvo labai geidžiama kandidatė. Kvietimo į treniruotes sulaukė, kai suėjo 11 metų. Savo pirmojo trenerio Petro Stankevičiaus nenuvylė: sparčiai progresavo, anksti pateko į moterų rinktinę, daug metų žaidė startiniame komandos penkete, dažniausiai dešinio krašto puolėjos pozicijoje.

„Buvo kiti laikai. Ištrūkti už Sovietų sąjungos ribų nelabai turėjome galimybę, bet po sąjungą su rinktine pakeliauti nemažai teko. Neprisimenu, kad kada būtume laimėjusios pirmąją vietą, dažniau-

siai buvome antros. Tiesa, atrodo, kad kartą moterims vis dėlto pavyko tapti čempionėmis, bet tai buvo be manęs, – ir pašnekovės šypseną užslenka praėjusių laikų ilgesio šešėlis. – Kai 1993 m. Lietuvos moterų rinktinė Kurčiųjų olimpinėse žaidynėse kovojo dėl medalių kaip nepriklausoma komanda, aš ką tik buvau baigusi sportinę karjerą.“ S. Mamanovienė, V. Daniulevičienė, D. Urbonavičienė, G. Pilibaitienė ir mūsų herojė – tai XX a. 8–9 dešimtmėčio Lietuvos kurčiųjų krepšininkių rinktinės startinio penketo vardai.

Tačiau su sportu G. Žavoronok iš tikrųjų niekada neatsisveikino. Dar kurį laiką organizavo krepšinininkių veteranų turnyrus, 4 kadencijas, iš viso 16 metų, buvo Vilniaus „Gesto“ kurčiųjų sporto klubo tarybos narė. O dabar pamėgo žaisti smiginį, vasarą dar žaidžia petankę.

Apie smiginį, verslumo geną ir asmeninį gyvenimą

Paklausta apie dabartinius pasiekimus atsako išraiškinga šypseną: suprask, na, gal čia ir ne didysis sportas. „Vilniuje, Lietuvoje pagal smiginio rezultatus dažniausiai būnu antra ar trečia. 2019 m. dalyvavau Taline vykusiame tarptautiniame turnyre. Tuomet užėmiau 4-6 vietas, o su komanda – ir prizinių vietų.“ Akivaizdu, kad mūsų herojei ne pelnyta vieta svarbiausia, bet bendravimas, sportinės formos palaikymas, turiningas laisvalaikis. Ko jau ko, bet gyvenimo džiaugsmo ir azarto Galina nestokoja. Ji iš paprastų kasdinių dalykų geba sudėlioti labai spalvingą savo laimės mozaiką.

Galina versli, tai jokia paslaptis. Vilniečiai žino apie jos simpatijas „Tupperware“ produkcijai, ir ne tik. Kas pageidauja jos įsigyti, paprastai pasitiki Galinos rekomendacijomis: ji žino visą kompanijos gaminių asortimentą, privalumus, atidžiai seka nuolaidų akcijas, padeda produkcijos įsigyti pigiau.

G. Žavoronok – ilgametė vairuotoja ir, kaip pati sako, jai labai patinka šis užsiėmimas. Iki karantino daug keliavo po užsienį. Ne mažiau už keliones jai mielas poilsis gamtoje: kaime, prie jūros.

Į kolegės domėjimąsi pačiais įvairiausiais dalykais atkreipė dėmesį ir Arūnas Šaukeckas. Anot jo, jei edukacinė programa – būtinai sudalyvaus ir Galina, jei pažintinė kelionė – ji važiuos. Gidės pasakojimą tiesiog sugers į save, nes jai įdomu viskas: svečios šalies tradicijos, istorija, žmonės. Ji – aktyvi įvykių dalyvė, o ne pasyvi stebėtoja. Ir tikrai ne iš tų žmonių, kuriems viskas blogai, priešingai kantriai eis, darys ir nesiskųs.

Žinodama, kad vis tiek sulauks klausimo apie asmeninį gyvenimą, G. Žavoronok kalbą šia tema pradeda pati: „Gimiau Vilniuje, girdinčiųjų šeimoje, maža būdama susirgau ir apkurtau. Turiu girdintį brolių, jis su šeima gyvena atskirai. O aš gyvenu su motina. Romantiniai santykiai mane sieja su ilgamečiu draugu, kuris taip pat yra sportininkas.“

Ir aiškiai leidžia suprasti, kad toliau asmeninio gyvenimo temos plėtoti nelinkusi. Na, o darbo reikalai netrukus su G. Žavoronok ir vėl suves. Teks pasikartoti: be jos didelių ar mažų paslaugų sunku išsiversti. Štai per VKRC vykdomą „Akiračio“ prenumeratos sklaidą taip pat kuruoja Galina.

Atėjo laikas imtis veiksmų plano

Vasario 19 d. trys lygiaverčiai partneriai: Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras, Lietuvos kurčiųjų draugija ir tėvų bendrija PAGAVA – surengė konferenciją-diskusiją „Klausos sutrikimų turinčių vaikų ugdymas: iššūkiai ir galimybės“. Renginys – tai reakcija į vis labiau plintančias įtraukiojo ugdymo idėjas švietimo bendruomenėje. Kurčius ir neprigirdinčius vaikus auginantieji, ugdantieji ir jiems atstovaujantieji panorą pasidalinti savo įtraukiojo ugdymo vizijomis ir įžvalgomis.

Svetlana BENIUŠIENĖ

Ir nors nuotaiką kiek apkartino bei konferencijos sklandų darbą sutrikdė technologiniai trikdžiai, po renginio teko išgirsti nemažai pagyrimo žodžių renginio turiniui, aktualumui, sudėtiems akcentams. Džiugino pranešėjų profesionalumas, įdomios asmeninės įžvalgos. Išskirčiau du pranešimus: Vaidos Maziukienės, pasidalinusios savo asmenine patirtimi bei dukros istorija, ir Kęstučio Vaišnoros bei Vytauto Pivoro interaktyvų pranešimą, panardinusį į kurčiųjų pasaulio iššūkius.

Kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų kultūriniai, kalbiniai, bendruomeniniai ypatumai yra išskirtiniai, sunkiai palyginami su kitų neįgalųjų grupių ypatumais. Jie sąlygoja ugdymo proceso organizavimą. Todėl kalbėdami apie įtrauktį turime jų paisyti. O iškeldami lygias teises

aukščiau asmeninių kiekvieno vaiko ypatumų rizikuojame prarasti ugdymo individualumą.

„Mokykla kiekvienam“ – tokį šūkį kelia visuomenė ir valdžia. To siekiama Geros mokyklos koncepcijoje. *Kiekvienam* reiškia individualų požiūrį į vaiką, koks jis bebūtų. Todėl, keisdami Švietimo įstatymą ir užsibrėžę tikslą 2024 m. įgyvendinti įtraukties švietime modelį, neturime „buldozeriu“ stumti visus viena kryptimi net prieš jų norą ir valią. Kurtieji nori išsaugoti savo mokyklas, savo bendruomenes, nes tik jose įmanomas bendruomeniškas, kalbos ir kultūros puoselėjimas.

Džiugu, kad konferencijoje buvo galimybė susipažinti su Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos strategija. Įtraukties gaires ir numatamus žingsnius pristatė ŠMSM Švietimo pagal-

LKNUC direktorė Svetlana Beniušienė.

bos skyriaus vedėja Gražina Šeibokienė, kuri pastaruoju metu yra tikra įtraukties vedlė ir įkvėpėja. Manau, kad ir ministerijos atstovams, dalyvavusiems konferencijoje, buvo naudinga išgirsti kitokį požiūrį, ypač tų, kuriuos pokyčiai liečia tiesiogiai: kurčiųjų, tėvų, švietimo specialistų.

Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo pagalbos departamento direktorė Irma Čizienė pristatė NŠA indėlį į kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų įtraukties procesus. Akivaizdu, kad dar daug nepadaryta ir laukia ilgas kelias: apsisibrėžti, ko reikia, įgyvendinti pokyčius, užpildyti spragas. O pastarųjų konferencijoje įvardyta sočiai. Tačiau, kaip teisingai pastebėjo G. Šeibokienė, atėjo laikas ne tik įvardyti problemas, bet teikti siūlymus, kaip jas spręsti. Sakyčiau, šia konferencija galėtume užbaigti problemų identifikavimo etapą. Jau pats laikas sėsti ir pradėti kurti kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų įtraukties veiksmų planą.

Ugdymas visiems: ar įmanomas kurtiems ir neprigirdintiems vaikams?

Parengta pagal *lkd.lt* inf.

Konferencijoje apie įtraukųjį ugdymą bendrą pranešimą perskaitė Kęstutis VAIŠNORA, Lietuvos kurčiųjų draugijos prezidentas, ir Vytautas PIVORAS, buvęs LKD prezidentas, dabar Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisijos prie Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos narys, LKD Respublikinės valdybos narys. Pranešėjai pristatė LKD įtraukiojo ugdymo viziją ir poziciją dėl „mokykla kiekvienam“, identifikavo pasirengimo pokyčiams spragas, komentavo Neįgalųjų teisių konvencijoje deklaruojamas kurčiųjų švietimo nuostatas. Taip pat pasidalino savo asmenine apkurtimo, išsilavinimo siekio patirtimi.

K. Vaišnora augo tarp dviejų kalbų ir kultūrų

K. Vaišnora augo dvikalbėje aplinkoje. Jo klausos negalią turintys tėvai, brolis ir jis bendravo gestais, o to paties nuosavo namo antrame aukšte gyvenę proseneliai buvo girdintys, tarpusavyje ir su juo kalbėjo lietuviškai. K. Vaišnora lankė girdinčiųjų darželį,

nes, kaip teigė, vaikystėje girdėjo neblogai. „Juodasis laikotarpis“ prasidėjo penktoje klasėje, kai perėjo mokytis į kitą girdinčiųjų mokyklą. Mokytis sekėsi neblogai, tačiau su klasės draugais santykiai buvo sudėtingi. Dar blogiau: patyrė patyčių, psichologinį ir net fizinį smurtą. Tik įstojęs į Vytauto Didžiojo universitetą pagaliau ir vėl pasijuto oriai, iš naujo

atrado savo žmogiškąją vertę. Ten buvo tolerantiška neįgaliesiems studijų aplinka. Pagal poreikį jam buvo teikiamos LGK vertimo paslaugos, dėstytojai taip pat, kai buvo poreikis, konsultavo studentą individualiai.

V. Pivoras: namuose – „girdintis“, mokykloje ir darbe – kurčiasis

V. Pivoras yra jauniausias vaikas iš keturių, gimęs girdinčiųjų šeimoje. Apkurto būdamas dvejų. Anot jo, tuo metu požiūris į gestų kalbą, į kurčiuosius „nebuvo labai geras, todėl jo mama nusprendė, kad namuose jis turi mokytis kalbėti balsu.“ Su savo broliu ir seserimis jis iki šiol taip ir bendrauja. Kaip pats sako, puspenktos klasės lankė girdinčiųjų mokyklą šalia namų. Pradinėse klasėse viskas buvo „ne tobula, bet neblogai, gal tik kartais skaitydamas kokių nors prasmų nepagaudavo.“ Tuo metu jam tai neatrodė svarbu, buvo tarp vaikų ir labai tuo džiaugėsi.

Vėliau supras, kad pamokose negalėjo visaverčiai dalyvauti. Ypač tai pajuto penktoje klasėje. Dalykų mokytojai prie mokinio nesitakė, nepadėjo, skųsdavosi, kad pamokose kurčiasis trukdo. Supratusi, kad vaikas tarp girdinčiųjų jaučiasi blogai, kad suprastėjo jo mokymosi rezultatai, mama nuvedė jį į LKNUC. Iš pradžių berniuką ištiko šokas: visi bendravo gestų kalba. Ir nors pats tuo metu gestų kalbos nemokėjo, bet žiūrėjo ir jam atrodė, kad viską supranta. Netrukus ir pats pradėjo bendrauti gestų kalba, ji tapo jo pagrindine komunikacijos kalba.

Klasė, kurioje mokėsi, pasak V. Pivoro, išsiskyrė iš kitų aukštais ugdymosi pasiekimais, todėl buvo pasirinkta kaip eksperimentinė. Jų laida tapo pirmąja Lietuvos kurčiųjų istorijoje, įgijusia vidurinį išsilavinimą dieniniame skyriuje. Vėliau vaikas įstojo į universitetą, baigė socialinės pedagogikos bakalauro studijas, pradėjo dirbti gestų kalbos srityje. Studijuodamas naudojosi gestų kalbos vertėjo paslaugomis. Kai kurie bendramoksliai panoro mokytis gestų kalbos, tad su jais V. Pivoras turėjo galimybę bendrauti gestų kalba.

Įtraukusis ugdymas – kas tai yra? Kaip jis turėtų būti organizuotas?

V. P. Įsivaizduoju, kad tai yra, kai neįgalus asmuo gali pilnai integruotis į vietos bendruomenę, į visuomenę, dalyvauti, išreikšti save, jam viskas yra pritaikyta. Gilinantis į Neįgaliųjų teisių konvenciją ir istoriškai žiūrint pirminė idėja buvo truputį kitokia nei įsivaizduojamas įtraukusis ugdymas dabar. NTK teigiama, kad visi neįgalieji turi jaustis visaverčiai visuomenės nariai, jiems suteikiamas atitinkamas ugdymas, atsižvelgiama į jų galimybes, ir tik po to svarstoma apie įtraukųjį ugdymą.

Jeigu kalbėsime apie kurčiųjų įtraukųjį ugdymą – įžvelgiu neprieinamumą, kalbos barjerą. Kodėl? Argi visi girdintieji išmoks gestų kalbos? Tam, kad kurtieji galėtų integruotis, jiems privalomas aplinkos pritaikymas, t.y. svarbi komunikacija gestų kalba, LGK puoselėjimas, kurčiųjų identitetas. Ar tikrai įtrau-

kusis ugdymas kurtiesiems tai galės suteikti? Kaip tai būtų galima įgyvendinti bendrojo lavinimo mokyklose? Neturiu atsakymo.

K. V. Lietuvos kurčiųjų draugijos nariai ne kartą diskutavo šia tema. Noriu pasidalinti mūsų išvadomis. Žmonės dažniausiai galvoja, kad į klasę, kurioje yra kurčių vaikų, atvesime gestų kalbos vertėją arba girdinčiųjų mokykloje subursime kurčiųjų klasę, ir tai bus įtraukusis ugdymas. Iš tikrųjų, taip nėra. Dabar visiems svarbu padaryti namų darbus. Reikia išplėsti gestų kalbos lektorių būrį, jog jie galėtų vykti į girdinčiųjų mokyklas ir mokyti gestų kalbos girdinčius vaikus, mokytojus ir mokyklos administraciją, kad pastarieji turėtų bent gestų kalbos pagrindus, suprastų apie lietuvių gestų kalbą. Tada atėjus į mokyklą kurčiam vaikui jie sugebėtų jį priimti. O jeigu jie nevar-toja gestų kalbos, tuomet įtraukiojo švietimo nebelieka. Užsienyje yra gerų pavyzdžių, kai bendrojo lavinimo mokyklos klasėse vaikai tarpusavyje bendrauja gestų kalba.

V. P. Kitas dalykas – metodinė medžiaga. Pavyzdžiui, vadovėliuose ar internete viskas pateikiama lietuvių kalba, bet mūsų gimtoji kalba yra gestų kalba. Taigi galbūt būtų galima visą medžiagą išversti į gestų kalbą, kad kurtiesiems būtų aišku ir kad būtų užtikrintas dvikalbis mokymas? Yra daug darbo, kurį reikia padaryti. Mokymo priemonės turi būti pritaikytos pagal amžių, pagal klasę, negali būti visiems viskas vienodai.

Kokia Jūsų nuomonė apie kurčiųjų mokyklas?

V. P. Įprasta kurčiųjų mokyklas vadinti „specialiosiomis mokyklomis“ suteikiant pasakymui neįgiamą prasmę. Iš tiesų jos nusipelno pagarbos. Jose yra puoselėjama kurčiųjų istorija, kultūra, tai yra kurčiųjų namai. Kurtieji jose jaučiasi laisvai, čia bendraujama gestų kalba, viskas yra pritaikyta pagal jų poreikius. Šiuo metu kurtieji gali mokytis Vilniuje, Kaune, Panevėžyje ir Klaipėdoje. Žinoma, tose mokyklose ugdymas gali būti ir geresnis... Beje, jeigu girdinčiųjų mokykla yra puikiai pritaikyta kurtiesiems – ir kitos mokyklos galėtų imti iš jos pa-

vyzdį. Kol to nėra, kurčiųjų mokyklos turi išlikti.

K. V. LKD yra prieš kurčiųjų mokyklų uždarymą – jos turi likti. Taip pat svarbu finansavimas. Šiuo metu LKNUC finansavimą gauna iš ministerijos, tačiau Kauno, Panevėžio ir Klaipėdos mokyklos finansavimą gauna iš savivaldybių. Jei ateityje kuri nors savivaldybė nuspręstų, kad kurčiųjų mokyklos nebereikia, kas ją apgins? Ir kur yra parašyta, kad kurčiųjų mokyklos uždaryti negalima? Mūsų prašymas ministerijai: atkreipti dėmesį į finansavimo tvarką ir galbūt visas mokyklas apjungti į vieną. Reikia apsaugoti, kad politinės jėgos negalėtų priimti sprendimo uždaryti visas kurčiųjų mokyklas. Šis klausimas mums tikrai labai rūpi.

Ir dar apie pasirinkimo laisvę. Pagal Neįgaliųjų teisių konvenciją neįgalieji turi turėti teisę pasirinkti, kur mokytis. Ir kurčiųjų mokyklos, ir girdinčiųjų mokyklos, pritaikytos kurtiesiems – puiku, bet turi būti užtikrinta teisė rinktis. Taip pat visai neseniai buvo kalbama apie kurtiesiems pritaikytą egzaminų tvarką, mokymo programą. Dabar ŠMSM pasakė, kad programa ir medžiaga visiems bus vienoda – visiškai visiems, nesvarbu, ar tai girdintieji, ar kurtieji, ar aklieji, ar su kitokia negalia. Kaip manote, kaip seksis?

V. P. Svarstau, koks visgi yra atskirų, pritaikytų programų panaikinimo tikslas? Juk ir Neįgaliųjų teisių konvencijoje sakoma, kad mokymasis turi būti pritaikytas pagal individualius žmogaus poreikius. Jeigu yra kurtiesiems pritaikyta programa pagal jų poreikius ir jeigu mes ją staiga panaikiname, tačiau dar nėra sukurta įtraukiojo ugdymo modelis, atsiranda neapibrėžtumas.

Ir vis dėlto – ar įmanomas kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų įtraukusis ugdymas?

V. P. Jeigu sukursime visiškai išbaigtą viziją, bus pilnai pasiruošta, būsime išgirsti mes, kurtieji ir neprigirdintieji, atsižvelgta į tai, kas mums yra svarbu, tuomet, manau, įtraukusis ugdymas yra įmanomas.

K. V. Svarbiausia yra tinkamai pasiruošti. Pvz., kad kurti ir neprigirdintys vaikai nebūtų kaip bandomieji triušiai. Na, kuriuos *ten* įmesim, pasižiūrėsime, kaip sekasi, jeigu blogai – ką padarysi. O jeigu jų išsilavinimas, jų gyvenimas dėl to nukentės – kas prisiims už tai atsakomybę? Neseniai JAV buvo atvejis, kai girdinčiųjų mokykloje besimokantis kurčias vaikas negavo tinkamo išsilavinimo, neturėjo galimybės bendrauti gestų kalba, ir valstybė buvo paduota į teismą už tai, kad apleido vaiką. Reikia užkirsti kelią tokių atvejų pasikartojimui Lietuvoje. Reikia aiškos valstybės vizijos ir atitinkamo biudžeto, nes be finansų ką nors tinkamo sukurti ir judėti į priekį yra sudėtinga.

LKD prezidentas Kęstutis Vaišnora.

LKD RV narys Vytautas Pivoras.

LKD archyvo nuotr.

Kurčiųjų tėvai įvertino rengimąsi 2024 m. švietimo reformai

Už decibelų – labai skirtingi klausos negalią turinčių asmenų poreikiai, įtraukiojo ugdymo temai skirtoje konferencijoje sakė PAGAVOS bendrijos pranešėja, neprigirdinčios mergaitės mama Vaida MAZIUKIENĖ.

„Akiračio“ inf.

GIRDĖTI IR SUSIKALBĖTI. Pasak kalbėtojos, tik su kurtumo negalia nesusidūrusieji gali manyti, kad jai įveikti pakanka „atsukti“ garsą. Klausos aparatai vaikams – vis dar ne kiekvienam tinkamiausi, bet pagal tėvų kišenę, nes pilnos jų kainos valstybė iki šiol nekompensuoja. Iššūkių netrūksta kochlearinių implantų naudotojams, apkurtusiems. Atskiro aptarimo reikalingi kurčiųjų specialieji poreikiai. Šią grupę kalbėtoja apibūdino kaip uždara bendruomenę, kurios kalbą moka nedaugelis, be to, ir „pati nelinkusi išeiti už savo ribų dėl viduje susikurto komforto“.

VIENTELĖ TAIP UGDOSI. Maziukų dukros ugdymosi modelis – tarsi kelionė į ateitį ir akivaizdi iliustracija, kaip Lietuvoje įgyvendinamas įtraukusis ugdymas. Mergaitė yra kochlearinių implantų naudotoja, mokosi bendrojo lavinimo mokykloje, vartoja ir lietuvių kalbą, tačiau naujas žinias įgyja gestų kalba talkinant LGK vertėjui. Patys tėvai tokį pasirinkimą argumentuoja poreikiu suteikti savo dukrai kuo daugiau galimybių, tarp jų – kai sprendimus bus pajėgi priimti savarankiškai, savo tapatybę ir ugdymosi metodą įsivertinti iš naujo. „Vaikus auginame ne sau, o pasauliui“, – sakė V. Maziukienė.

O kaip pasaulis, t. y. atsakingos institucijos, pasirengusios integruoti tokius vaikus?

DISKRIMINACIJĄ SUPRANTA SKIRTINGAI. Pranešėjos kritikos susilaukė pagalba „pagal dokumentą“, o ne pagal individualius asmens poreikius. Pvz., ŠMSM atstovė G. Šeibokienė teigė, kad lietuvių kalbos programos adaptavimas kurtiems vaikams galimai būtų diskriminacija. O kaip reikėtų vertinti kurčiam asmeniui reikalavimus, neretai neįvykdomus dėl negalios ribojimų, garsiai svarstė mama. Ar tikrai yra blogis palengvinti dalyką, kad jis neužkirstų kelio baigti mokyklą, studijuoti, realizuoti ateityje save ten, kam iš tiesų asmuo yra gabus? Kaip kurčiam vaikui yra pritaikyta mokymosi aplinka, ar sudarytos sąlygos mokytis kitaip, ar laikomasi Neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatų, žėrė klausimus kalbėtoja.

NEBENDRADARBIAUJA. V. Maziukienė stebėjosi, kad ŠMSM nematė reikalo prie atnau-

jinamos lietuvių kalbos programos rengimo pasitelkti didelę patirtį turinčių su kurčiaisiais dirbančių lietuvių kalbos mokytojų, tėvų organizacijų atstovų, LKD bendruomenės narių.

KEISTI NORMATYVAI. Problemų yra daugiau. Pvz., ŠMSM normatyvais apibrėžta, kad maksimalus pradinės klasės dydis – 24 mokiniai, tarp jų gali mokytis 2 su didele ar labai didele negalia mokiniai, jie prilyginami 4 vaikams. Tokiu atveju mažinamas didžiausias maksimalus klasės mokinių skaičius. Tačiau dokumente – nė žodžio apie mažos ir vidutinės negalios vaikus. P. Vaidai teko konsultuoti klasės, kurioje mokosi 26 trečiokai, mokytoją. Joje ugdomi 2 mokiniai su dideliais ir labai dideliais specialiaisiais poreikiais ir dar yra 5 mokiniai su vidutiniais ir mažais. O vienintelė paskata sudėtingomis sąlygomis dirbančiam mokytojui – priedas prie atlyginimo už du vaikus. Ar tik 2, ne 7 vaikai – papildomas iššūkis pedagogui, ar jų ugdymas visavertis, kvietė diskutuoti V. Maziukienė. O kaip tokioje klasėje tenkinami kitų mokinių ugdymosi poreikiai?

PALIKTI PATYS SAU. „Nėra pagalbos mokytojui, dirbančiam su klausos negalią turinčiu vaiku. Pasodinam klasėje vaiką ir tiesiog sakome: mokink. Dėl administracijos, tėvų spaudimo, pedagogas nedrįsta pripažinti, kad jis nežino, negali“, – teigė pranešėja ir apgailestavo, kad kol kas integruotai besimokantys vaikai mokyklose „kažkur pradingsta“.

KUR VERTĖJAI? Užsienyje vaikams verčiantys vertėjai yra baigę pedagogikos studijas, išmano jų raidos dėsningumus, suvokimo galimybes. Lietuvoje apie jų rengimą esą iš viso nekalbama, net nesvarstoma, kiek tokių vertėjų netrukus reikės.

IKI PASLAUGOS TOLIMAS KELIAS. Šeimos, kurių klausos negalią turintys vaikai mokosi integruotai, turi teisę į surdopedagogą pagalbą po pamokų. Vilniuje tokias paslaugas teikia LKNUC. Tačiau vienas iš tėvų tampa atsakingas nuvežti savo vaiką į centre teikiamas konsultacijas ir faktiškai netenka galimybės dirbti visą darbo dieną. Motina sakė esanti dėkinga PAGAVOS tėvų bendrijai,

Vaida Maziukienė, neprigirdinčios mergaitės mama, PAGAVOS bendrijos narė.

įgyvendinančiai projektą, kurio lėšomis yra samdomas tokiems reikalams pavežėjas. Tačiau ką daryti, tarkim, Panevėžio r. gyvenančiai šeimai, kur tokių projektų nėra, o tėvai galbūt net neturi lėšų kelionėms į artimiausią kurčiųjų mokyklą?

IR DAR ŽIUPSNELIS DRUSKOS. Surdopedagogų trūkumas, vaizdinės medžiagos stygius, per didelis triukšmas bendrojo ugdymo klasėse ir jokių pastangų jį sumažinti, o galbūt ir nežinojimas, kad tokia problema iš viso egzistuoja, ŠMSM atstovų pasiūlymas šeimai LGK vertėją pamokoms samdytis už mokytojo padėjėjo pinigus ir daugybė kitų iš pirmo žvilgsnio mažyčių „nesusipratimų“, pamažu peraugančių į įspūdingo dydžio problemų kamuolį.

LAIKAS SPAUDŽIA. Ar užmigę 2024 m. rugpjūčio 30 d., rugsėjo 1 d. atsisusime savaime pasirengę neįgaliųjų įtraukčiai, klausė pranešėja. Integracijos kelią pasirinkusiems klausos negalią turintiems vaikams pokyčių reikia jau dabar, jie negali laukti 2024-ųjų, kreipė žvilgsnį į ŠMSM pusę kalbėtoja.

SUMMA SUMMARUM (galų gale). Motinos, kuri taip pat yra ir pedagogė, įžvalga: ir po 2024 m. kurtiesiems ir neprigirdintiesiems ir jų tėvams turi likti galimybė pasirinkti mokymo vietą, taip pat metodą. V. Maziukienė ginčijo ir švietimo koridoriuose klaidžiojantį įsitikinimą, esą kurčiųjų tėvai ir pedagogai iš inercijos ir dėl pokyčių baimės ignoruoja permąstymą neišvengiamumą. Pranešėjos nuomone, pastarieji jau seniai žengia pokyčių keliu, tačiau jame nesulaukia ŠMSM palai-

Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, bendrinė
PAGAVA
Lithuanian Association of Families with
Deaf and Hearing Impaired Children

Kurčioji Ema – Sąjūdžio kelio herojė

Kurčiųjų mokykloje ką tik baigėsi pamokos ir Ema nerimavo, ar spės į mitingo pradžią. Veikti reikėjo greitai. Mergaitė paėmė piešimo popieriaus lapą ir, kiek pasvarsčiusi, spalvikliu nupiešė 4 raides. Tada dar minutėlę pagalvojo ir dvi viduriniąsias ryžtingai užbraukė. Dabar į akis metėsi tik dvi raidės, prie kurių junginio akis dar tik pratinosi – LR (Lietuvos Respublika). Ėjo 1990 m. balandžio 4 d. Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Kas galėjo pagalvoti, kad ši lakoniškai įkūnyta idėja vos po kelių valandų penkiolikmetę LKNUC ugdytinę padarys žvaigžde, įrašys į Sąjūdžio kelio istoriją. Simpatiškos mergaitės su plakatu prie Seimo nuotrauką įsidės daugybė pasaulio leidinių, ją rodys televizijos.

„Oras buvo prastas, lijo. Spalvliklio dažai piešimo popieriaus lapu nuo raidžių tekėjo žemyn, o daugybė ratu apstojusių fotografų ir operatorių mane ragino: „Pakelk plakatą aukščiau!“, „Dar truputį aukščiau, pasistiebk, mergyt!“ – prisiminė to meto įvykius pašnekovė.

Ema Afonso-Bender su vyru Marku ir savo vaikais Simonu ir Sara.

Kai po šešerių metų Ema ryžosi laimėti ieškoti svetur, kartu su ja iškeliavo ir plakatas. Daugybė metų istorinė relikvija gulėjo šeimos namo rūsyje Karlsruhe, kol netikėtai buvo „pažadinta“ Lietuvai minint Nepriklausomybės 30-metį. Ponia Ema sužinojo, kad viena iš daugelio 1990 m. darytų jos nuotraukų (autorius – Zenonas Nekrošius) pateko į Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus fondus, yra eksponuojama. Ir tuomet Ema Afonso-Bender nusprendė, kad vėl laikas imti plakatą į rankas ir priminti Nepriklausomybės pradžią. Į „Facebook“ LGK Lietuvių gestų kalbos grupę įkelta jos nuotrauka taikliai kliudė patriotinius lietuvių jausmus ir sulaukė daugybės patiktukų. Diskusijos ir emocijos Kovo 11-ąją neslūgo ir šiomet.

Jau ketvirtį amžiaus lietuvė savo laimę kuria Vokietijoje. Čia ji sutiko savo gyvenimo žmogų Marką Benderį, čia užaugino sūnų Simoną, jau didelė ir jūdviejų su Marku dukra Sara. Atvirauja, kad viešnagės Lietuvoje pažū retėja, vis tvirtesniais saitais ji susiriša su šalimi, kur praleido daugiau nei pusę savo gyvenimo. Į Lietuvą parveda tik čia gyvenančios motinos ilgesys ir klasės draugų susitikimai. Tačiau, nesvarbu, kur bebūtų,

Istorinę relikviją lietuvė saugo jau 31-erius metus.

4 raidžių deriniu Ema pranešė pasauliui apie Nepriklausomą Lietuvą.

visada metuose yra diena, kai ji, širdimi ir mintimis įveikusi tūkstančius kilometrų, vėl grįžta švęsti Lietuvos laisvės.

„Vokiečiai lapkričio 9-ąją kasmet mini Berlyno sienos griūtį. Man, lietuvei, tokia ypatinga diena yra Kovo 11-oji“, – sako ponია Ema.

Paminėtos 31-osios Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo metinės

Žygimantas BUČIUS

Artėjant Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienai Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre 5–8 klasių ir I–IV gimnazijos klasių mokiniams surengta netradicinė istorijos pamoka. Joje prisimintos abiejų Lietuvos gimtadienių reikšmingiausios akimirkos, diskutuota, kuo jos svarbios ir kuo Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios šventės tarpusavyje

skiriasi. Juk nebe priežasties sakoma, kad be Vasario 16-osios nebūtų ir Kovo 11-osios.

Vėliau mokiniai buvo pakviesti dalyvauti interaktyvioje viktorinoje, kuri dėl pandemijos iššūkių organizuota kiekvienai klasei atskirai, o gauti skirtingų klasių mokinių rezultatai buvo susumuoti ir palyginti tarpusavyje.

Jaunesniųjų kategorijoje laimėjo 8 klasės

ugdytiniai. Geriausią rezultatą pademonstravo ir pagrindinį prizą laimėjo III gimnazijos klasės mokiniai. Viktorinos dalyviai tarpusavyje rungėsi ir klasės įskaitoje. Kovo 15-16 dienomis laimėtojams įteikti apdovanojimai.

LKNUC Ikimokyklinio ugdymo skyriaus vaikams Kovo 11-ąją paminėjo dalyvaudami pilietinėje iniciatyvoje „Gyvasis tautos žiedas“.

Kovo 11-ajai skirtos viktorinos epizodai.

Iniciatyvos „Gyvasis tautos žiedas“ dalyviai.

G. Adomaitienė: Esu laiminga, kad galėjau būti naudinga

Minint Šiaulių teritorinės valdybos 70-metį (įkurta 1950 m. spalio 29 d.) – pokalbis su viena ilgiausiai šiai įstaigai vadovavusių pirmininkių **Gene ADOMAITIENE** (75 m.). Jos darbo metai organizacijoje – tai daugiau nei pusė Šiaulių kurčiųjų bendruomenės veiklos ir gyvavimo istorijos.

Laima LAPĖNIENĖ

Buvusi Šiaulių TV pirmininkė Genė Adomaitienė.

Darbas – dovana ir likimas

„Kurtieji man buvo didelė dovana. Su jais prabėgo patys gražiausi mano gyvenimo metai. Esu laiminga, kad galėjau būti naudinga“, – vieną po kito versdama prisiminimų lapus, sakė buvusi Šiaulių kurčiųjų kultūros namų, vėliau teritorinės valdybos ir reabilitacijos centro direktorė. Su kurčiais išdirbusi net 39 metus (1974 m. sausio 21 d. – 2013 m. sausio 22 d.), savo atėjimą į kurčiųjų sistemą moteris vadina likimu.

G. Adomaitienės pažintis su kurčiais užsimezgė „Elnio“ kombinate, kur ji įsidarbino 1961 m. Iš ten dirbusios pirmosios Šiaulių LGK vertėjos Virginijos Palčiauskienės pramoko gestų kalbos, o vėliau pati šią paslaugą teikė kurtiesiems.

Pradėjusi dirbti Kurčiųjų kultūros namų direktore, moteris sakė stengdavusis nebūti už kitus viršesnė, daug skaitė apie kurčiųjų psichologiją, domėjosi jų kultūra ir tradicijomis. Naudos šia tema davė LKD Respublikinės valdybos organizuoti kursai.

„Pradžią buvo sunki. Teko prisitaikyti, galvoti, kaip išspręsti esamas problemas. Juk atėjau dirbti, kad žmonėms būtų geriau, įdomiau ir kad pati gerai kolektyve jausčiausi“, – kokius tikslus sau kėlė naujame darbe, vardijo G. Adomaitienė.

„Krikštą“ gavo Kaliningrade

Ji su šypsena prisiminė, kad pačioje darbo pradžioje didžiausias iššūkis buvo kelionė su trisdešimčia kurčiųjų į Kaliningradą. Kai po ekskursijos, likus laisvo laiko, visi iš-

ėjo į miestą, moteris sakė labai jaudinusi, ar kurtieji ras kaip grįžti, ar laiku susirinks į sutartą vietą. Kartu vykusį vertėją tikino, jog neverta nerimauti, nes „šitie žmonės labai gerai orientuojasi aplinkoje.“

Per ilgus darbo su kurčiais metus moteris sakė tuo tikrai įsitikinusi. Kurtieji, net nuvykę į užsienį, nepažįstamose vietose puikiai orientuojasi, sugeba bendrauti ir susikalbėti, visada randa išeitį, o vairavimo egzaminus geriau išlaiko už girdinčiuosius.

Didžiausia vertybė – žmonės

Pradėjusi vadovauti Šiaulių teritorinei valdybai (TV), G. Adomaitienė teigė daugiausiai paramos, supratimo ir padrąsinimo sulaukusi dabar jau iš šviesaus atminimo, prieš ją TV pirmininkės pareigas ėjusios Emilijos Jurkevičienės.

Ji taip pat dėkinga buvusiems bendražygiams, be kurių viena nieko nebūtų nuveikusi. Kolektyvo branduoliu ir savo kaip vadovės stiprybe pašnekovė įvardino šiuos jai daug padėjusius žmones: Zigmą Galvanauską, poetiškos sielos Juzefą ir Algirdą Kugrėnų (visi trys iškeliavę Anapilin), Moniką ir Antaną Lekavičius, Kristiną Prudnikienę, Vitaliją ir Joną Girdziušus, Redą ir Stasį Matulius, Praną Mockų, Vytautą Misiūną, Violetą ir Viktorą Milochinus, Liną Gromnicką, Vaclovą Onaitį (liaudies meistras) ir kt.

„Žmonės – didžiausia vertybė. Jie visada buvo kartu su manimi, niekada neatsisakydavo dalyvauti, daryti, padėti. Dabar jaunimas vis ieško naujų idėjų, technologinių sprendi-

mų, o tada buvo svarbiausia žmonių nuoširdumas. Man kurtieji buvo įdomūs dėl savo nuomonės, savo pasiūlymų, savo talentais, kuriuos atskleisti įdėdavo visą širdį“, – neslėpdama jaudulio gerų žodžių bendruomenės nariams negailėjo pašnekovė.

Sovietmečiu gyvenimas virte virė

Ponia Genė pažymėjo, jog naujos pareigos paskatino puoselėti naujus įgūdžius, leido įgyti naujos patirties. Tuo metu dar nebuvo vertėjų, todėl moteris šio atsakingo darbo imdavosi pati. Sunkiausia būdavo, anot jos, teisme. Atsakomybė kėlė didelę įtampą, tačiau nemalonumų patirti neteko. „Vertimo paslaugas visoje šalyje teikiantis Lietuvių gestų kalbos vertimo centras – tai didelis pasiekimas“, – gyrė už teigiamas šiandienos permainas LKD pašnekovė.

G. Adomaitienė pasakojo, jog veiklos sovietmečiu buvo daug. Gyventa įdomiai. Be dramos, skaitovų, rankdarbių, šokių būrelių, tekdavo organizuoti ir sporto renginius. Šiaulių kurtieji ypač pasižymėjo krepšinio srityje. „Turėjome labai stiprią krepšinio komandą. Dalyvavome net tarptautinėse varžybose Romoje (Italija). Ten mūsų krepšininkai užėmė antrąją vietą ir parsivežė taurę“, – pasididžiavimo savo sportininkais neslėpė pašnekovė.

Tarp herojų, išplėšusių pergalę, moteris mini Mindaugą Spudį (Telšiai), Ramūną Getautį (Šiauliai), Gediminą Jeruševičių (Radviliškis), Alvydą Sasnauskį ir Tadą Karneckį (Šiauliai).

Tautinių šokių būrelis daugybę metų būrė ir jaunos, ir senus bendruomenės narius.

Skiautiniai šiaulietės išgarsino toli už miesto ribų.

Kadangi finansavimas sovietmečių buvo geras, nuolat vyko daug susitikimų, teminių vakarų, ekskursijų, iškilmingai buvo minima Tarptautinė kurčiųjų diena. Vienu reikšmingiausių tradicinių renginių pašnekovė įvardijo meno saviveiklos šventes. „Tarp organizacijų vykęs lenktyniavimas taip pat neleido apsnūsti. Be to, man pasisekė, nes bendruomenė buvo labai aktyvi. Jei ne kolektyvinė dvasia ir solidarumas, nieko nebūtų pavykę nuveikti“, – pabrėžė ponja Genė.

Po Šiaulių TV sparnu yra buvusi ir Klaipėda

Neretai vadovei teko pasirūpinti ir buitinių kurčiųjų bendruomenės narių problemomis. Moteris prisimena, kai nuvykusi į Kelmę apstulbo, radusi kurčių žmogų, gyvenantį dūminėje pirkioje, kiauru stogu. Tuo-

met kreipėsi į vietos seniūniją, kartu pavyko gauti lėšų ir nupirkti reikalingų remontui medžiagų. Kurtieji patys, savo jėgomis uždengė stogą, aptvarkė žmogaus buitį, nupirko reikalingų rakandų.

Tuo laikotarpiu, kai Šiaulių TV priklausė Klaipėda, Plungė, Telšiai, Pakruojis, Joniškis, Kelmė, Raseiniai, darbų ir rūpesčių buvo daug. G. Adomaitienė stengdavosi visuose miestuose ir rajonuose per metus surengti nors po vieną susirinkimą. Ryšį palaikė su visų TV pavaldžių miestų ir rajonų savivaldybių globos ir rūpybos skyriais, kartu sprendė kurtiesiems kylančias problemas. Kai šiuose rajonuose įsisteigė pirminės kurčiųjų organizacijos, tada, anot jos, dirbti tapo lengviau.

Moteris džiaugėsi, kad netrūko žiniasklaidos dėmesio, gerai sekėsi sutarti su miesto savivaldybės vadovais, kurie leisdavo nemo-

kamai naudotis sale ir patys mielai ateidavo į kurčiųjų organizuojamus renginius.

Širdies šilumą dabar skiria palikuonims ir sodui

Jaunystėje be galo mėgusi šokį, gražiausius gyvenimo metus atidavusi kurčiųjų gerovei, šiuo metu ponja Genė pavasarį, vasarą ir rudenį džiaugiasi savo sodu, kurį vadina ramybės oaze, o kasdien – sūnų Arvydo ir Ramūno šeimomis. Iš tiesų, džiaugtis yra kuo.

Labiausiai moteris didžiuojasi anūko Lauryno pasiekimais: filosofas, režisierius, vertėjas – Pizos (Italija) universitete baigęs doktorantūros studijas, išvertė Barucho Spinozos veikalą „Teologinis politinis traktatas“ (1670). Anūkė Rugilė savo gyvenimą kuria Anglijoje, o levutė su šeima gyvena Šiauliuose. Neseniai ji močiutę pradžiugino pasaulį išvydusiu proanūkiu Dominyku.

Linkėjimai

Baigdama pokalbį, G. Adomaitienė sakė šia neeiline proga norinti pasveikinti visus Šiaulių kurčiųjų bendruomenės narius ir palinkėti veiduose šypsenos, o širdyse – gėrio, nes gyvenimas per trumpas nepagarbai arba pykčiui.

„Linkiu mažiau dejuoti ir daugiau žiūrėti į dangų. Ir turėti vidinį tikėjimą. Gyvenime buvo daug sunkių momentų, bet visada žinojau, kad ir iš sunkiausios padėties galima rasti išeitį. Ir savo darbe vadovavausi tikėjimu, kad žmonės manęs niekada nenuvils“, – tokiais žodžiais atsiseikino G. Adomaitienė, dar patikėjusi, kad kurtieji iš tiesų niekada ir nenuvylė.

Tarptautinio turnyro vicečempionai Šiaulių krepšininkai ir p. Genė po varžybų sau surengė ekskursiją po žymiąsias Romos vietas.

ŠKRC archyvo nuotr.

V. Rubcovienė: Šiaulių organizaciją kūrė veiklūs žmonės

Šiaulių kurčiųjų bendruomenę su 70-mečiu pasveikino ŠKRC direktorė **Vestina RUBCOVIENĖ**. Bendruomenės nariams vadovė linkėjo sveikatos, laimės ir gražaus gyvenimo. Taip pat padėkojo rėmėjams UAB „Vilmers“ už baldus, kurių šiauliečiai taip ilgai laukė. Laima LAPĖNIENĖ

V. Rubcovienė ponios Genės pasakojimą papildė keliomis istorinėmis detalėmis. Direktorė pabrėžė, kad 1950 m. spalio 29 d. Šiaulių kurčiųjų draugija susikūrė klausos negalią turinčių žmonių iniciatyva, jie norėjo veiklos ir bendravimo. Draugijai vadovavo Antanas Armonavičius, Zigmas Galvanauskas, Emilija Jurkevičienė, Nijolė Leigienė, Vanda Matulionienė ir šio laikraščio puslapiuose prisiminimais pasidalinusi G. Adomaitienė. Daug metų LGK paslaugas draugijoje teikė vertėja V. Palčiauskienė.

Be meninės ir sportinės veiklos, drau-

gija taip pat vykdė kurčiųjų apskaitą, rengė susirinkimus ir konferencijas. 1994 m. Šiauliuose vyko reorganizacija, buvo panaikinti kultūros namai, pradėjo veiklą Šiaulių TV. Tai buvo skausmingas laikotarpis darbuotojams, nemažai jų teko atleisti, apgailestavo V. Rubcovienė.

Tačiau organizacijos istorijoje netrūko ir džiaugsmingų akimirkų. Dramos būrelį plačiai išgarsino jo vadovė aktorė Nijolė Mirončikaitė. Skiautinių būrelio narių darbai eksponuoti Šiaulių „Laipų galerijoje“, LR Seimo rūmuose, Šiaulių ir Telšių apskrityse. Panto-

Šiaulių KRC direktorė Vestina Rubcovienė.

mimos būrelio pasirodymai vyko Panevėžyje, Klaipėdoje bei Šiaulių ir Telšių apskrityse.

Veiklos pradžioje į organizaciją susibūrė 47 nariai, vėliau ji išaugo iki 567 narių. Šiuo metu ŠKRC vienija apie 290 narių.

Kurčiųjų sporto veiklą karantinas išmušė iš ritmo

Lietuvos kurčiųjų bendruomenę, įžengusią į 2021-uosius, kaip ir visus, pasitiko šalyje paskelbti karantino draudimai. Tačiau Lietuvos kurčiųjų sporto komiteto (LKSK) veikla visai nenutrūko. Nors ir lėtesne eiga nei įprastai, nuotoliniu arba saugiu kontaktiniu būdu buvo rengiami susitikimai, seminarai, pasitarimai, posėdžiai. LKSK metus pradėjo taip aktyviai, kiek leido karantino gniaužtai.

Richardas KAVARZA

Komitetas parėmė LKNUC

Pirmas 2021-ųjų veiksmas – investavimas į kurčiųjų sporto ateitį. Komitetas, sužinojęs, kad Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras (LKNUC) stokoja sportinio inventoriaus, nusprendė pagelbėti mokyklos bendruomenei. LKSK prezidentas Edvinas Kriūnas įteikė centro direktorei Svetlanai Beniušienei daug krepšinio, tinklinio kamuolių, teniso kamuoliukų, šokdynių ir kt. inventoriaus.

„Mūsų centro mokiniai labai mėgsta sportuoti. Jie dalyvauja visose, kur tik galima, Lietuvos kurčiųjų varžybose, – aktyviais auklėtiniais didžiavosi S. Beniušienė. – Kartais dėl to net nukenčia mokslai. Vis dėlto svarbiausia, kad vaikai būtų žvalūs, sveiki, energingi. Kai teko stabdyti sporto būrelių veiklą, mūsų ugdytiniams tai buvo didžiausias smūgis.“

„Kai kreipėmės į komitetą dėl inventoriaus, manėme, kad mums nupirks kai ką, o ne viską. Džiaugiamės gražiu gestu. Mokiniais, kūno kultūros pedagogams tai – didžiulė paspartis“, – dėkojo už lūkesčius pranešusią dovaną direktorė.

„Išgirdome pagalbą šauksmą. Šioje mokykloje yra visos sąlygos sportuoti – salė jauki, neseniai renovuota, joje treniruojasi ir mūsų bendruomenės vyresnieji sportininkai. Tikiuosi, kad LKNUC mokiniai, atsivertę su centru, vėliau papildys mūsų suaugusiųjų komandas, taps mūsų šeimomis“, – ateities viziją braižė E. Kriūnas.

Krepšininkai gavo „deguonies“

Sausio viduryje kovas atnaujino LKSK krepšininkai, žaidžiantys šalies Regionų

krepšinio lygos (RKL) čempionate. Gintaro Razučio vadovaujamiems taikliarankiams metai prasidėjo itin sunkiomis rungtynėmis su Ignalinos „Vilkakalnio“ penketuku, kurioms neužteko pagrindinio laiko. Teko pratęsti susitikimą. Anksčiau Aukštaitijoje pergalę šventę G. Razučio auklėtiniai, šįkart leido aukštaičiams pasiekti revanšą.

RKL B diviziono reguliarųjį čempionatą LKSK penketukas baigė gražia pergale Marijampolėje. Užėmė aštuntą vietą tarp 10 komandų, kurtieji krepšininkai toliau tęsė kovą dėl aukštesnių pozicijų.

O Lietuvos moterų čempionato B diviziono pirmenybės, kuriose žaidžia kurčiųjų „Patriotų“ komanda, gana ilgai buvo įšaldytos. Vasariui baigiantis, po trijų su puse mėnesio, LKSK merginos vėl galėjo rungtyniauti. Sugrįžtaves ir savo gerbėjus „Patriotės“ pamalonino pergale, kurią iškovojo įveikusios Vilniaus „Tiketą“.

Susitikimai su rinktinių nariais

Planuodamas metų veiklas, LKSK prezidentas E. Kriūnas numatė susitikimų su visų kurčiųjų sporto rinktinių atstovais ciklą. Ir kaskart prezidentas atvykdavo ne tuščiomis: įteikdavo reikalingą sportinę atributiką.

Pirmiausiai LKSK vadovas susitiko su Lietuvos kurčiųjų lengvosios atletikos rinktinės nariais: Vyteniu Ivaškevičiumi, Mažvydu Pauriu, Šarūnu Zdanavičiumi ir jų treneriu Sigitu Liepinaičiu. Šiame būryje turėjo būti ir Mindaugas Jurkša, tačiau stipruolis tuo metu treniravosi Anglijoje. Susitikus akis į akį aptarti artimiausius startus, stovyklos, kurios bus

rengiamos atsižvelgiant į LKSK finansines galimybes. Kai prezidentas su atletais kalbėjo apie Brazilijoje vyksiančias Kurčiųjų vasaros žaidynes, dar nebuvo žinoma, kad jos nukeltos į 2022-uosius.

Kitas susitikimas vyko su kurčiųjų orientavimosi sporto rinktinės nariais: Mantu Volungevičiumi, Adrija Atgalaine, Gedvile Diržiute, Judita Volungevičiene, kandidatais į rinktinę Mikalojumi Makutėnu ir Vilte Kanapinskaite bei treneriu Laimiu Drazdausku. Turėjo dalyvauti ir rinktinės narys Donatas Tumaitis, bet tuo metu sezonui sportininkas rengėsi užsienyje.

Po RKL čempionato rungtynių E. Kriūnas sveikinosi su šalies kurčiųjų krepšinio rinktinės žaidėjais, kandidatais į ją bei rinktinės treneriais. LKSK prezidentas, pats krepšinio aikštelėse išliejęs ne vieną kibirą prakaito ir pasiekęs nemažai svarių pergalų, bendravo su gerokai pasikeitusia bendruomenės krepšinio komanda. Akivaizdu, kad naujos sudėties rinktinė, turėdama tikslą garbingai pasirodyti tarptautiniuose mūsųose, turės paplušėti ne vienoje, o keliuose stovyklose, sužaisti daug kontrolinių rungtynių.

„RKL pirmenybėse mūsų krepšininkams svarbiausia įgyti daugiau patirties, „apsisaukdyti“, pajauti vienas kitą, sustyguoti derinius. RKL varžybos – gera praktika“, – pabrėžė E. Kriūnas.

Kaune, per treniruotę buvo aplankyti daugkartinis pasaulio kurčiųjų imtynių čempionas Mantas Sinkevičius ir Lietuvos rinktinės treneris Saulius Liaugminas. 2020-aisiais imtynininkams pirmiesiems teko patirti pandemijos kirtį: buvo atšauktos birželio mėnesį Trabzone planuotos surengti planetos pirmenybės. Susitikimo metu S. Liaugminas patvirtino, kad pasaulio čempionatas, praėjus lygiai metams, vyks ten pat ir panašiu laiku, birželio 1–10 d. Beje, M. Sinkevičius pats dirba treneriu, todėl puikiai žino pasirėngimo svarbą. Anot E. Kriūno, lieka tikėtis, kad pirmenybės nebus dar kartą atšauktos.

E. Kriūnas susitiko su kurčiųjų orientavimosi sporto rinktinės nariais ir aptarė artimiausius startus.

Buvo apie ką pasikalbėti su kurčiųjų lengvaatlečių rinktinės vyrais.

Su „Euloto“ vadovu M. Lebedžinsku.

Sporto salėje su kurčiuoju imtynininku M. Sinkevičiumi ir jo treneriu S. Liaugminu (kair.).

SPORTAS IR SVEIKATINIMAS

Pokalbis su naujuoju viceministru

LKSŠK prezidentas vienas pirmųjų nuotoliniu būdu bendravo su Švietimo, mokslo ir sporto viceministro pareigas pradėjusiu eiti Linu Obcarsku. E. Kriūnas sporto sritį kuriojančiam naujam viceministru papasakojo apie kurčiųjų sporto judėjimą, komiteto veiklą, bendruomenės džiaugsmus ir bėdas, ateities planus.

„Pokalbis rutuliojosi lengvai. Ko gero, aptarėme viską, kas svarbu kurčiųjų sportui. Viceministras paliko malonaus, išmanančio sporto reikalus specialisto įspūdį. Ateityje tikiuosi malonaus bei turiningo bendravimo“, – pažintimi su L. Obcarsku liko patenkintas LKSŠK vadovas.

Ilgalaikė draugystė tęsis

Vasario mėnuo pradėtas bendradarbiavimo ir rėmimo sutartimi, po kuria parašus suraitė E. Kriūnas ir „Euloto“ vadovas Mantas Lebedžinskas. Pagal atnaujintą sutartį, loterijas organizuojanti bendrovė „Euloto“ ir 2021-aisiais rems Lietuvos kurčius sportininkus.

„Kurti atletai Lietuvos garbę neįgaliųjų pasaulio ir Europos čempionatuose gina geriausiai iš visų neįgaliųjų. LKSŠK pagal sportuojan-

čius narius, tarptautinėse arenose laimėtus medalius ir pagal visus kitus rodiklius akivaizdžiai yra lyderiai, – pasirašydamas sutartį pasibėgė LKSŠK prezidentas. – Svarbiausia dabar nesustoti, ieškoti būdų, kaip dar labiau garsinti kurčiųjų sportą.“

Posėdyje – apstu klausimų

Įpusėjus vasariui nuotoliniu būdu buvo surengtas Lietuvos kurčiųjų sporto komiteto Vykdomojo komiteto posėdis, kuriame svarstyta daugiau kaip dešimt klausimų.

Aptarti galimi kurčiųjų sporto renginiai šalyje per pirmuosius du metų ketvirčius. Svarstyta dėl pasirengimo ir dalyvavimo pasaulio ir Europos kurčiųjų pirmenybėse 2021-aisiais. Diskutuota dėl šiųmečio Europos kurčiųjų orientavimosi sporto čempionato bei 2022 m. pasaulio kurčiųjų 20-mečių jaunuolių krepšinio čempionato organizavimo Lietuvoje.

Kalbėta apie pasiūlymą papildyti Lietuvos Respublikos sporto įstatymo straipsnį punktu, kuriame būtų numatyta rentos ir Kurčiųjų žaidynėse antrąsias vietas užėmusiems sportininkams (vicečempionams).

„Sveikatiados“ iššūkis „Aktyvi pertrauka“

Dalia BAKANIENĖ
Auklėtoja

„Sveikatiada“ – tai ilgalaikis sveikos gyvensenos ugdymo projektas, suteikiantis vaikams žinių apie sveikatą ir mitybą, formuojantis fizinio aktyvumo tradiciją. Visa tai įgyvendinama per įdomias judavimo veiklas.

Gruodžio–vasario mėnesiais parengiamųjų – 4 klasių mokiniai kartu su auklėtojomis priėmė projekto iššūkį „Aktyvi pertrauka“.

Pasibaigus pamokoms vaikai buvo kviečiami žaisti žaidimą „Surink savo vardą ar kitą žodį ir pajudėk“. Žaidimo esmė – pagal vardo raides atliekami įvairūs fiziniai pratimai. Vėliau žaidimą pritaikėme visai vaikų grupei: buvo galvojami įvairūs žodžiai, o pagal jų raides visi draugiškai, kolektyviai atlikome paveikslėliuose nurodytus pratimus ir judesius.

Išbandykite! Tai labai smagi veikla ne tik su klasės draugais, bet ir visai šeimai.

KKNUC pradinukai entuziastingai priėmė „Sveikatiados“ iššūkį „Aktyvi pertrauka“.

KKNUC archyvo nuotr.

Smagiausia buvo prekiauti savo rankų darbeliais.

Rasos Rusovičiūtės nuotr.

Kaziuko mugės tradicijas puoselėja mažieji

VILNIUJE. Kovo 5 d. LKNUC parengiamųjų–4 klasių mokiniai kartu su savo mokytojomis paminėjo šv. Kazimiero dieną ir puoselėjo Kaziuko mugės tradicijas.

Smagiausia renginio dalis vaikams, kaip redakcijai rašė mokytoja Lina Skrodenytė, buvo prekiauti savo rankomis darytais darbeliais, mamųčių keptais pyragais.

Renginyje apsilankė centro administracija, mokytojai. Smalsu buvo ir vaikams pamatyti, kokiais darbeliais prekiaavo jų draugai, nusipirkti kokį skanėstą.

KAUNE. KKNUC pradinukai taip pat neatsiliko: pavasarį pasveikino integruota etnokultūros savaite „Amatukai“. Per pamokas, taip pat po pamokų vaikai pažindinosi su liaudies amatais, juos patys išbandė. Tėvelių padedami, namuose kepė skanėstus ir ruošėsi baigiajamai savaitės popietei „Gurgu gurgu į Kaziuko turgų“.

O šventei atėjus, pasipuošę skrybėlėmis, juosėdami tautines juostas, žaidė, šoko, grožėjosi kitų ir dovanojo draugams savo darbelius, vaišinosi skanumynais. Apie turiningą kauniečių savaitę ir linksmą Kaziuko mugę redakciją informavo mokytoja Regina Kačinskienė.

Parengta pagal LKNUC ir KKNUC inf.

Pasipuošę ir linksmi – „Gurgu gurgu į Kaziuko turgų“.

KKNUC nuotr.

Akiratis

Indeksas 0002
UŽEIKITE, SKAMBINKITE, RAŠYKITE
Šv. Kazimiero g. 3, LT-01303 Vilnius
Telefonas pasiteirauti 261 55 93
El. p. redakcija@lkd.lt

Redaktorė Nijolė KRASNIAUSKIENĖ
ISSN 1648–5882
Maketavo
Judita ŠPOKAUSKIENĖ

Ofsetinė spauda. 2 sp.l.
Tiražas 600 egz.
Spausdino BĮ UAB „Baltijos kopija“
Kareivių g. 13B LT-09109 Vilnius
Užsakymas 48536

Projektą „Kurčiųjų sociokultūrinio gyvenimo ir dialogo su visuomene atspindžiai“ 10 tūkst. eurų suma remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas.

Rašiniai trumpinami redakcijos nuožiūra. Rankraščiai negražinami, nesaugojami.
Laikraštyje spausdinamų straipsnių bei laiškų autoriai išsako savo, o ne redakcijos nuomonę.